

DIDACTICA MATEMATICĂ

SUPLIMENT AL GAZETEI MATEMATICE

ANUL al XI-lea

Nr. 1/2021

In memoriam

Prof. univ. dr. Doru Ștefănescu (1952–2021)

prezentare de MIHAI CIPU, RADU GOLOGAN și ALEXANDRU NEGRESCU

Iubitul nostru prieten și coleg, prof. univ. dr. Doru Ștefănescu, s-a născut la Iași pe 19 ianuarie 1952. Tatăl urmând o carieră militară, perioada copilăriei sale a fost fragmentată între Iași, Deva, Bacău și București.

Între anii 1967 și 1971 a fost elev al Colegiului Național „Gheorghe Lazăr” din București. În anul 1969 a obținut Premiul al III-lea la Olimpiada Națională de Matematică, iar în anii 1970 și 1971 a obținut Premiul I la Concursul Anual al *Gazetei Matematice*. În anul 1970 a participat la Olimpiada Internațională de Matematică (Keszthely, Ungaria). Din liceu se remarcă atât un bun rezolvitor de probleme, cât și un inspirat propunător de probleme și creator de articole la *Gazeta Matematică*. Între anii 1971 și 1975 a urmat cursurile Facultății de Matematică din cadrul Universității din București. În perioada iulie–august 1974 urmează un curs de vară la Universitatea din Perugia, Italia. În anul 1975 îi apare primul articol de cercetare, extras din lucrarea de licență, scrisă sub îndrumarea prof. univ. dr. Ionel Bucur. Tot în anul 1975 s-a înscris, în cadrul aceleiași facultăți bucureștene, la un an de specializare în algebră și geometrie. În anul 1976 Facultatea de Matematică a Universității din București i-a acordat „Premiul pentru Cercetare Studentească”.

Între anii 1976 și 1980 a fost profesor de matematică la Liceul Industrial Nr. 19 din București (astăzi, Liceul Tehnologic „Theodor Palady”).

Profilul său de fost olimpic la matematică a făcut ca, între anii 1978 și 1985, să fie membru al Comitetului Național pentru Concursurile de Matematică.

În anul 1982 Balkan Mathematical Union i-a acordat Premiul I pentru cercetare. În lunile august și septembrie ale anilor 1981 și 1983 a participat la cursuri de perfecționare în localitatea Cortona, Italia. A continuat pregătirea în domeniul algebrei comutative, iar în anul 1985 a obținut titlul de doctor în matematici cu teza *Aplicații ale grupurilor de transformări în teoria algebrelor*,

redactată sub conducerea prof. univ. dr. Nicolae Radu de la Facultatea de Matematică a Universității din București. Rezultatele sale au relevanță în construcția elementelor algebrice peste corpuri de caracteristică pozitivă, fiind citate și după 30 de ani de la apariție.

Din 1985 datează și colaborarea deosebit de fructuoasă, bazată pe o prietenie devenită legendară, cu prof. univ. dr. Laurențiu Panaitopol. Au studiat îndeosebi ireductibilitatea polinoamelor; în cele 20 de articole comune revitalizând criteriile clasice și oferind abordări inedite, idei și tehnici preluate ulterior de alți autori.

Din 1995 inițiază o altă colaborare de succes, cu prof. univ. dr. Maurice Mignotte (Universitatea din Strasbourg, Franța), concentrându-se asupra localizării rădăcinilor polinoamelor, cu aplicații la aproximarea lor, dar și la estimarea gradului, înălțimii sau a numărului factorilor. Monografia *Polynomials. An Algorithmic Approach*, publicată de Springer Verlag în 1999, a adunat până acum peste 200 de citări.

Între anii 1980 și 1990 a ocupat poziția de asistent universitar în cadrul Catedrei de Fizică Teoretică și Matematici (în prezent, Departamentul de Fizică Teoretică, Matematici, Optică, Plasmă și Laseri) din Facultatea de Fizică a Universității din București. Apoi, între 1990 și 1993 a fost lector universitar, între 1993 și 2000 a fost conferențiar universitar, iar din anul 2000 a fost profesor universitar. În anul 2017 Universitatea din București i-a acordat titlul de profesor emerit. A predat următoarele cursuri: Analiză reală, Algebră liniară și geometrie, Ecuații diferențiale, Analiză complexă, Metode numerice în fizică, Capitole speciale de matematică, Programare, Ecuațiile fizicii matematice, Analiză funcțională, Geometrie diferențială și aplicații în fizică, Grupuri Lie și aplicații în fizică, Modele stochastice și aplicații financiare.

A fost profesor invitat al „Unité de Formation de Recherche Mathématique et Informatique” din cadrul Universității „Louis Pasteur” din Strasbourg, Franța (în anii 1999, 2000, 2001, 2002) și al Departamentului de Calculatoare al Universității din Auckland, Noua Zeelandă (martie–aprilie 1994).

Din anul 2005 a fost cercetător științific I în cadrul Centrului de Fizică Teoretică al Universității din București. A fost membru în 13 granturi de cercetare științifică.

În anul 1976 a devenit membru al Societății de Științe Matematice din România (SSMR). Din anul 1999 a fost membru al consiliului SSMR. În anul 2007 a fost ales președinte al Filialei București a SSMR, prilej cu care a contribuit enorm la revigorarea acesteia. În perioada 2008–2017 a deținut funcția de prim-vicepreședinte al SSMR. Doru Ștefănescu a fost un devotat total al spiritului SSMR. A reușit să aducă membrilor filialelor spiritul de apartenență la comunitatea matematică.

Din anul 2008 a fost membru al consiliului Mathematical Society of South Eastern Europe (MASSEE), iar între anii 2009–2011, 2011–2013, 2019–2021 a ocupat funcția de președinte.

Începând cu anul 1982 a fost membru al American Mathematical Society (AMS), iar din anul 1987 a fost membru al Gesellschaft für angewandte Mathematik und Mechanik.

În anul 1996 începe o strânsă legătură cu revista *Bulletin Mathématique de la Société des Sciences Mathématiques de Roumanie*. Astfel, în perioada 1996–2004 a îndeplinit funcția de secretar științific, în perioada 2004–2008 pe cea de editor asociat, iar din anul 2008 a fost redactor-șef adjunct. A transformat *Bulletin* într-una dintre cele mai bine cotate reviste românești ISI.

A fost inițiatorul proiectului *Didactica Matematică*, o revistă ce a devenit recunoscută în comunitatea matematică prin abordări originale și utile profesorilor, studenților și elevilor.

Este autorul a peste 70 de articole publicate în reviste cu referenți, a peste 50 de lucrări cu caracter elementar sau didactic, a două monografii, a 3 cursuri universitare, precum și a 5 culegeri de probleme.

A îndeplinit calitatea de editor pentru următoarele reviste: *Bulletin Mathématique de la Société des Sciences Mathématiques de Roumanie*, *Journal of Inequalities in Pure and Applied Mathematics*, *Zentralblatt für Mathematik* și *Gazeta Matematică*, Seria A.

A fost un soț, un tată și un bunic devotat, mândru de familia minunată ce l-a sprijinit mereu.

Pe 8 mai 2021 ne-a părăsit din această lume după o suferință lungă, păstrată cu demnitate. Dumnezeu să îl odihnească alături de cei dreapți!

CERCETĂTOR PRINCIPAL DR. MIHAI CIPU
INSTITUTUL DE MATEMATICĂ „SIMION STOILOW” AL ACADEMIEI ROMÂNE
E-mail: Mihai.Cipu@imar.ro

PROF. UNIV. DR. RADU GOLOGAN
UNIVERSITATEA POLITEHNICA DIN BUCUREȘTI
E-mail: rgolog@yahoo.com

LECT. UNIV. DR. ALEXANDRU NEGRESCU
UNIVERSITATEA POLITEHNICA DIN BUCUREȘTI
E-mail: alex.negrescu@mathem.pub.ro

Souvenirs de Doru Ștefănescu

par MAURICE MIGNOTTE

La première fois que je suis allé en Roumanie je suis arrivé à l'aéroport de Bucarest le cinq novembre 1995. Il y avait une terrible tempête de neige. Doru était venu me chercher avec sa voiture. Le trajet jusqu'au centre ville a été très difficile. J'ai ensuite fait la connaissance de son épouse et de sa fille, très accueillantes. Le lendemain, suite à la tempête, il y avait plusieurs centimètres d'eau dans les couloirs de la Faculté de Mathématique.

Par la suite, Doru m'a fait connaître Săcele, Brașov, et toute la région aux environs. Cette très belle région qu'il aimait tant. J'y ai fait la connaissance de la mère de Doru, elle aussi très hospitalière.

Professionnellement, nous partagions un grand intérêt pour les polynômes. Nous avons écrit plusieurs articles ensemble sur ce sujet et aussi un ouvrage. J'ai été impressionné par ses vastes connaissances historiques et par son souci du détail. Ce fut un grand plaisir de collaborer avec lui.

Je garderai de lui le souvenir de quelqu'un de très cultivé, qui avait de l'humour, qui parlait un français parfait, curieux de beaucoup de choses, fidèle en amitié et qui aimait beaucoup sa famille, ses petits enfants. Il laisse un immense vide! Et je partage la peine de tous ses proches.

PROF. UNIV. DR. MAURICE MIGNOTTE
UNIVERSITÉ DE STRASBOURG, U.F.R. DE MATHÉMATIQUES
E-mail: Maurice.Mignotte@math.unistra.fr

In memory of Doru Ștefănescu

by JEAN-PAUL ALLOUCHE

With great sadness I learned that Doru Ștefănescu passed away. I met Professor Doru Ștefănescu for the first time in September 2013. A meeting of the Committee of Ethics of the European Mathematical Society, of which I was a member, was organized by Professor Radu Gologan in Bucharest. Professor Doru Ștefănescu was kind enough to wait for me at the airport. His warm welcome made us almost immediately begin to discuss as if we were “old friends”. You know, this rare feeling of meeting someone whom you do not know, and you have the impression that they could be a member of your family (I could coin the term “familiality” to speak of a mix of “family” and “familiarity”). This impression was largely confirmed from that moment on, and during my stay in Bucharest. I forgot to say that Doru spoke a very good French – as far as I remember we spoke uniquely or essentially French together.

Some of the members of the Committee of Ethics, including myself, gave mathematical talks there. Doru quickly suggested that he would like to invite me to the conference “Conferința Națională de Educație Matematică” in Bucharest which was going to take place in Bucharest in November 2013. When I came back to Paris, we discussed by e-mail, finally agreeing on two points: namely, that I would give a talk in French entitled “Est-il possible de faire aimer les mathématiques?” and that I would (try to) write a survey paper on a possibly different topic for the journal *Didactica Matematică*.

Doru first suggested he would translate my paper in Romanian. But I quickly realized that he would necessarily bring much more than a mere translation, and we wrote a joint paper [1]. I was of course very proud, not only to have a paper with Doru, but also a paper in Romanian!

Actually one thing I would like to insist on is that Doru Ștefănescu was very modest. As an example, I will rapidly describe one of the subjects on which I discovered only more recently that Doru worked. The sequel is a short mathematical remark showing that Doru and I should have met already back in the 80's!

The following result is a particular case of a result obtained by Doru in 1983 (see [11]; also see [10], [7], and [2]).

Theorem 1. *Let p be a prime number. Let $(a_n)_{n \geq 0}$ be a sequence with values in \mathbb{F}_p , the field with p elements. Then the series $\sum_{n \geq 0} a_n X^{-1/p^n}$ is algebraic over the field of rational functions $\mathbb{F}_p(X)$ if and only if the sequence $(a_n)_{n \geq 0}$ is ultimately periodic.*

On the other hand the following result was conjectured by Laubie and proved by the author (a proof is written in [3, 4]).

Theorem 2. *Let p be a prime number. Let $(a_n)_{n \geq 0}$ be a sequence with values in \mathbb{F}_p , the field with p elements. Then the series $\sum_{n \geq 0} a_n X^{p^n}$ is algebraic over the field of rational functions $\mathbb{F}_p(X)$ if and only if the sequence $(a_n)_{n \geq 0}$ is ultimately periodic.*

Of course, though these two results look similar, the general framework is quite different. In the first theorem, the formal series is a Hahn (or Hahn–Maltsev–Neumann) series, while the series in the second theorem is a “usual” formal power series. In particular, it is not very difficult to prove Theorem 2 by using the theorem of Christol (see [5, 6]) and “automatic sequences”. A natural question arises: how far is it possible to merge what I would like to call “the Ștefănescu school” and “the Christol school”? To my knowledge, the first author at the intersection of the two “schools” is Kedlaya (see [9] and, in particular, the notion of “quasi-automatic” sequence there, which generalizes Christol’s theorem when \mathbb{F}_p is replaced with its algebraic closure; also see [8]), though some credit could also be given to Benhissi [2].

Acknowledgements. I would like to warmly thank J. Shallit and F. Laubie for discussions and references.

REFERENCES

- [1] J.-P. Allouche, D. Ștefănescu, Șirul Prouhet–Thue–Morse, *Didact. Mat.* **V 1** (2015), 27–32.
- [2] A. Benhissi, Éléments algébriques sur le corps des séries formelles généralisées en caractéristique finie, *Math. Scand.* **85** (1999), 161–168.
- [3] C. Cadic, *Interprétation p -automatique des groupes formels de Lubin-Tate et des modules de Drinfeld réduits*, Thèse, Université de Limoges, 1999. Available at <https://tel.archives-ouvertes.fr/tel-00474315/document>.
- [4] C. Cadic, Modules de Drinfeld formels et algébricité, *C. R. Acad. Sci. Paris, Sér. I, Math.* **327** (1998), 335–338.
- [5] G. Christol, Ensembles presque périodiques k -reconnaissables, *Theoret. Comput. Sci.* **9** (1979), 141–145.
- [6] G. Christol, T. Kamae, M. Mendès France, G. Rauzy, Suites algébriques, automates et substitutions, *Bull. Soc. Math. France* **108** (1980), 401–419.
- [7] M.-F. Huang, On the algebraic closure of the field of meromorphic functions over an algebraically closed field of characteristic p , PhD Thesis, Purdue University, (1968).
- [8] K. S. Kedlaya, The algebraic closure of the power series field in positive characteristic, *Proc. Amer. Math. Soc.* **129** (2001), 3461–3470.

- [9] K. S. Kedlaya, On the algebraicity of generalized power series, *Beitr. Algebra Geom.* **58** (2017), 499–527.
- [10] D. Ștefănescu, A method to obtain algebraic elements over $K((T))$ in positive characteristic, *Bull. Math. Soc. Sci. Math. R. S. Roumanie (N.S.)* **26** (1982), 77–91.
- [11] D. Ștefănescu, On meromorphic formal power series, *Bull. Math. Soc. Sci. Math. R. S. Roumanie (N.S.)* **27** (1983), 169–178.

PROF. UNIV. DR. JEAN-PAUL ALLOUCHE
 CNRS, IMJ-PRG, UPMC
 E-mail: jean-paul.allouche@imj-prg.fr

Quelques souvenirs de Doru Ștefănescu

par YANN BUGEAUD

Tout récemment, en lisant un article de Kiran Kedlaya, j’ai rencontré le nom de Doru Ștefănescu, cité pour deux de ses travaux portant sur les séries formelles sur les corps de caractéristique positive, parus au début des années 80 au *Bulletin mathématique de la Société des Sciences Mathématiques de Roumanie*. Dans l’un d’eux, Doru a donné une condition nécessaire et suffisante pour qu’une série de puissances généralisée $\sum_{i \geq 1} x_i t^{-1/p^i}$, où les x_i appartiennent à la clôture algébrique K du corps à p éléments, soit une série algébrique sur $K(t)$: il faut et il suffit que la suite $(x_i)_{i \geq 1}$ soit ultimement périodique. Moi qui jusqu’alors ne connaissais que ses nombreux travaux sur les polynômes, en particulier sa monographie *Polynomials. An Algorithmic Approach*, écrite en collaboration avec Maurice Mignotte, et son intérêt pour l’histoire des mathématiques, une rapide recherche bibliographique m’a montré la grande variété de ses contributions scientifiques, qui vont de l’algèbre commutative à l’analyse réelle, en passant par les aspects numériques.

J’ai fait la connaissance de Doru lors de l’un de ses séjours à l’Université de Strasbourg, où il a enseigné à la fin des années 90 et, même si nous ne nous sommes pas vus depuis une vingtaine d’années, je garde un souvenir très vivace de sa gentillesse, de sa générosité et de sa parfaite maîtrise de la langue française, l’une des sept langues qu’il parlait couramment.

Il m’avait invité dans sa maison de campagne à Săcele, et je n’ai pas oublié ces quelques jours de vacances en juillet 2000, la visite du château de Bran, la longue randonnée que nous avons faite dans les monts tout proches, le lait frais au petit déjeuner, les plats délicieux et la țuică maison. Je fus reçu comme un prince par Angela et Doru. La tristesse s’estompera, les bons souvenirs resteront.

PROF. UNIV. DR. YANN BUGEAUD
 UNIVERSITÉ DE STRASBOURG, U.F.R. DE MATHÉMATIQUES
 E-mail: Yann.Bugeaud@math.unistra.fr

In memoriam Doru Ștefănescu

by GÜNTER TÖRNER

We would have had so much to say to each other ...

I was shocked to hear the news of the passing away of my dear colleague Doru Ștefănescu. I was shocked, I was affected, I was sorry and I immediately connected with the affected bereaved family. My dear, heartfelt condolences!

Then I started to remember our last get together, after work was done we had a nice evening. We had made plans, we were going to meet one more time in beautiful Brașov, to hold a teacher training event and to work out with colleagues about the common interests of subject mathematicians and subject didacticians ...

But life never stops, very often life runs away from us. The Bible soberly reminds us in the book of Ecclesiastes: *There is a time for everything*. But the right moment is quickly missed.

I have fond memories of my stays in his country, as a mathematical scientist, as a teacher trainer, as someone who visits schools where I could discuss with teachers: Mediaș, Sibiu, Timișoara ... also learned that one must not apply the feudal standards of one's own country. Every educational culture has its own justification and a long tradition; and there is a challenge to begin to reflect on new things.

The 1990s made clear to me the richness of southeastern Europe. What drifts apart elsewhere, mathematics and the didactics of this beautiful subject historically based, is even closer together here than in many other countries. Switching between two "apartments", mathematics here, didactics of mathematics there, getting to know in each case specifically shaped, yet differently socialized people, was and is my lifelong imprint and there I had at some point met an open colleague, Doru. When I looked at his curriculum vitae, his bibliography, yes, we would have had a lot to say to each other. As an emeritus professor, I would have had more time now.

However: *Pentru toate există o vreme și orice lucru de sub ceruri își are timpul său*. (Ecclesiastul, 3, 1)

I will remember my friend Doru fondly and will not forget Doru.

PROF. UNIV. DR. GÜNTER TÖRNER
UNIVERSITÄT DUISBURG-ESSEN
E-mail: guenter.toerner@uni-due.de

Doru Ștefănescu, după 50 de ani

de CRISTIAN S. CALUDE

Când scriu aceste rânduri se împlinesc 50 de ani de când mă pregăteam pentru examenul de admitere la universitate. În toamna aceluiași an, 300 de tineri absolvenți de liceu au început studiile la Facultatea de Matematică și Mecanică a Universității din București, printre ei numărându-se Angela Olariu, Doru, Elena Anghel și cu mine. Anul 1971 rămâne important nu numai pentru noi, dar pentru omenire – atunci a apărut e-mailul. Peste 21 de ani, când eram în vizită la University of Western Ontario din Canada, aveam să primesc primul e-mail din România, de la Doru, de pe platforma Măgurele.

La sfârșitul anului IV, Angela și Doru s-au căsătorit; Elena și cu mine i-am urmat trei ani mai târziu. Viețile noastre au evoluat pe mai multe căi paralele: fiecare familie a avut o fată, 15 ani am locuit (aproape vecini) în cartierul Iancului din București, fetele noastre urmează cariere universitare, au familii și copii. Amândoi ne-am început domeniile de activitate ca profesori de liceu, am obținut doctorate în matematică și am fost angajați prin concurs la Universitatea din București. Cu energia tinereții am trecut prin anii '80 care au fost dominați de restricții alimentare, de restricții la energia electrică, benzină și caldură, de imposibilitatea de a vizita universități sau de a participa la conferințe în Vest. În 1989 predicția cea mai favorabilă era să ieșim la pensie ca ... lectori universitari.

În 1994 am avut ca invitați la Universitatea din Auckland pe Profesorii Marcus și Ștefănescu. În acea perioadă, toți trei am scris un articol privind un model matematic al divinității. Prin el, Doru a intrat în clasa celor cu numărul Erdős 2. Acest număr măsoară „distanța de colaborare” dintre celebrul matematician Paul Erdős și un autor: Erdős are numărul 0, co-autorii săi direcți au numărul Erdős 1, co-autorii direcți ai celor cu numărul 1 au numărul Erdős 2 și așa mai departe. Wikipedia în limba engleză include pe pagina „Erdős number” autori din alte specialități care au numerele Erdős 1 sau 2 (A. Einstein are numărul Erdős 2). Lingvistica este reprezentată de „matematicianul și lingvistul computațional Solomon Marcus [care] a avut numărul Erdős 1 pentru un articol în *Acta Mathematica Hungarica*, scris în colaborare cu Erdős în 1957”.

Doru a fost un algebrist cu cercetări remarcabile în teoria polinoamelor, istoria matematicii, algebră computațională și incursiuni în alte domenii matematice. El a colaborat pe perioade lungi cu Profesorii Laurențiu Panaitopol de la Universitatea din București, Vladimir Gerdt de la Joint Institute for Nuclear Research, Rusia, și Maurice Mignotte de la Universitatea din Strassbourg, Franța (unde Doru a fost profesor invitat anual în intervalul 1999-2002). Cu ultimul a scris monografia *Polynomials: An Algorithmic Approach* (Springer, 1999, 306 pagini), care este publicația sa cea mai citată. Împreună am colaborat la alte două articole: în cel cu D. Bridges și B. Pavlov se dă o

demonstrație constructivă teoremei funcțiilor implicite, iar în cel cu D.I. Campbell și K. Svozil se studiază legătura dintre calculabilitate și determinism. Doru a publicat articole în reviste prestigioase precum *Journal of Symbolic Computation*, *Pacific Journal of Mathematics*, *Journal of Mathematical Sciences*, a participat la diverse conferințe internaționale și a obținut numeroase granturi de cercetare. A scris un articol frumos intitulat „Early Romanian contributions to algebra and polynomials” în volumul *Mathematics Almost Everywhere: In Memory of Solomon Marcus* (World Scientific, 2018), editat de A. Bellow, C.S. Calude și T. Zamfirescu.

Doru a fost un intelectual cu o vastă cultură (și o bibliotecă personală pe măsură), cunoscător al limbilor engleză, franceză, italiană, germană, spaniolă, rusă – cu modestia și rigoarea ce l-au caracterizat, indica la ultimele „competență elementară” și „competență limitată de lucru”. Studiase pianul și era pasionat de sala de gimnastică. Își iubea nepoții cu care a petrecut ore în șir la Săcele, Sevilia sau Berlin; am încercat să-i emulez metodele, dar nu m-am ridicat la înălțimea sa. Ne vedeam la București cel puțin anual. Ultima dată ne-am întâlnit toți patru în vara anului 2018; în 2019 întâlnirea s-a contramandat în ultimul moment; în 2020 a fost imposibilă. Ultimul său e-mail a sosit spre sfârșitul lui aprilie. Vestea sfârșitului a fost neașteptată și cutremurătoare.

Elevul Ștefănescu a fost un rezolvitor și propunător activ la *Gazeta Matematică*, premiant la olimpiadele naționale și participant la Olimpiada Internațională. Profesorul Ștefănescu și-a iubit elevii și studenții, probabil unul dintre motivele pentru care s-a apropiat de SSMR, unde a fost activ pe multiple planuri, ca prim-vicepreședinte și președinte al Filialei București. Sub conducerea sa, Buletinul Societății a devenit una dintre cele mai apreciate reviste românești de matematică de peste hotare. A fost inițiatorul proiectului „Didactica Matematică”. Prezent la conferința „Didactica matematicii”, desfășurată în cadrul programului Digitaliada, al Fundației Orange (mai 2019), Doru declara: *Matematica este una dintre metodele prin care gândirea se exersează și se disciplinează. Aceleași efecte le au gramatica, învățarea unui instrument sau citirea unei partituri.*

În opinia sa, la care subscriu, ca să poți transmite copiilor dragostea pentru matematică, este necesar să-ți fie ție drag de ea. Într-un e-mail din 10 mai 2021, Academicianul Ioan-Iovitz Popescu, fostul său decan și rector, încheia: *Și mie mi-a fost un drag coleg Doru Ștefănescu, Profesor de Fizică Teoretică și Matematici la Facultatea de Fizică a Universității din București.*

Cu durere împărtășesc acest sentiment.

PROF. UNIV. DR. CRISTIAN S. CALUDE
UNIVERSITY OF AUCKLAND
E-mail: cristian@cs.auckland.ac.nz

Omul cu compasul¹

de MIHAI CIPU

Doru Ștefănescu a făcut parte dintr-un șir de generații de studenți ai Facultății de Matematică a Universității din București care trăiau viața de student ca viața însăși: intens și fără înverșunare, cu o deschidere ce nu excludea concentrare pe aspectele esențiale. Neobosiți, frecventau cu entuziasm cercurile științifice studentești și lansau pe culoarele facultății provocări ca în Evul Mediu: „cum faci problema asta?”. În anii '70 au apărut la Centrul de multiplicare al Universității mai multe culegeri de probleme realizate de studenți în cadrul orelor de practică sau la cercuri sub îndrumarea câte unui profesor. Indiferent pe care o veți răsfoi, veți întâlni nume cunoscute din activitățile SSMR la nivel preuniversitar, universitar sau cercetare.

În fiecare dintre aceste direcții, Doru a lăsat urme adânci, ce merită a fi analizate pe îndelete altundeva.

Profesor de universitate *à l'ancienne*, perfect conștient de restricțiile impuse de această poziție și dispus să joace rolul fără compromisuri sau jumătăți de măsură. Lăsa impresia că ar fi distant, absent chiar, uneori, dar de fapt era foarte discret și profund conectat la realitate. O atitudine similară cu cea asociată „omului cu cronometrul” Paavo Nurmi: dedicat țelului propus, aparent imposibil la încercările de abatere de pe traiectoria asumată. Altfel nici nu ar fi avut cum să cuprindă multitudinea de activități cărora li s-a devotat cu abnegație și autoexigență.

A fost o figură importantă a SSMR pentru cel puțin 30 de ani, din care ultimii 27 ca secretar științific de redacție sau redactor-șef adjunct al *Bulletin Mathématique de la Société des Sciences Mathématiques de Roumanie*. Acribia ce îl caracteriza va fi greu de egalat de către succesorii săi – pentru că a avut mai multe poziții de răspundere. A preluat președinția Filialei București a SSMR de la o altă figură luminoasă – Ion D. Ion – și a tratat-o cu aceeași seriozitate ca pe toate celelalte activități ale sale. A promovat consecvent redactarea în L^AT_EX, ținând ani de zile cursuri lunare pentru toți doritorii. Fondator al revistei ce adăpostește această mărturie, a urmărit evoluția ei nu de la distanță, ci căutând colaboratori, șlefuiindu-le contribuțiile și aducând materialele la o formă plăcută, nu doar din punct de vedere al conținutului, ci și al aspectului. Sper ca Doru să fi găsit răgazul și starea de spirit necesare pentru a lăsa într-o formă neperisabilă, accesibilă și altora, tot ceea ce a acumulat din istoricul S.S.M.R. și al României în general.

Ca fiecare, nu a fost scutit de surprize neplăcute. Printre cele care i-au adus o mare tristețe se cere menționat colegul căruia un rezultat al lui Doru i-a plăcut atât de mult încât l-a publicat sub propria-i semnătură. Mare dezamăgire i-au provocat și colegii care și-au realizat ambiția de a fi aleși în Consiliul SSMR din pură vanitate, lipsiți fiind de devotamentul și dăruirea

¹La dispariția poetului Ștefan Augustin Doinaș, Doru mi-a trimis vestea însoțită de poemul *Mistrețul cu colți de argint*. Mi se pare potrivit să împrumut titlul unui alt poem al lui Doinaș.

părinților fondatori ai Societății. Indiferent de tema discuțiilor la care participa, Doru avea totdeauna deschiderea de a asculta toate opiniile și tendința de a concilia pozițiile divergente, conducându-le spre o încheiere într-o notă de încredere și optimism.

Între multe sale pasiuni practice făcând-o fără ostentație se numără și drumeția. Între anii 1991–2006 am participat la majoritatea edițiilor Școlii de vară organizate de Societate la Bușteni. De fiecare dată, o jumătate de zi era rezervată parcurgerii împreună cu Doru a unui traseu relativ scurt. Dacă în anii '90 parcurgeam un traseu marcat pe indicatoare ca având o durată de $3\frac{1}{2}$ – $4\frac{1}{2}$ ore în aproximativ jumătate din timpul specificat, prin 2005–2006 am constatat că estimarea marcajelor era foarte exactă în ce ne privește. Doru nu s-a înfuriat,

n-a renunțat la drumeții, ci a acceptat faptul ca evoluție firească a vieții. Așa cum trebuie să acceptăm și noi această despărțire dureroasă, surprinzătoare, dar inevitabilă.

CERCETĂTOR PRINCIPAL DR. MIHAI CIPU
 INSTITUTUL DE MATEMATICĂ „SIMION STOILOW” AL ACADEMIEI ROMÂNE
 E-mail: Mihai.Cipu@imar.ro

In memoriam Doru Ștefănescu

de SORIN DĂSCĂLESCU

L-am cunoscut mai îndeaproape pe Doru de-abia în ultimii 10 ani, când am fost implicat în activitatea de la *Bulletin Mathématique*. Am înțeles, astfel, cât de mult a muncit Doru, care a reușit să ridice foarte mult nivelul revistei, ajutat de un colectiv editorial bine ales. El era însă sufletul revistei, dedicându-și mult timp și energie pentru mai tot ce era nevoie de făcut, de la munca editorială la cea de tehnoredactare și la problemele birocratice de tot felul, legate de publicarea revistei.

Ce surprindea la Doru erau calmul și delicatetea lui, aproape extraterestre într-o lume tot mai agitată. Nu țin minte să fi avut vreodată nici cea mai mică neînțelegere cu el, avea o capacitate extraordinară de a rezolva liniștit toate dificultățile. Dădea dovadă de rafinament și distincție. Îmi amintesc o mică ironie, singura de altfel de când îl știu, făcută cu multă delicatete și abia sesizabilă, despre grija pe care o acord vestimentației mele. Am simțit atâta căldură în ea, încât mi-o amintesc mai degrabă ca pe un subtil semn de prietenie decât ca pe o ironie.

Era foarte discret și puțini colegi au știut de problemele lui de sănătate. Ultima oară am vorbit cu el la telefon pe 24 aprilie. Îmi trimisese un e-mail

spunându-mi că ar vrea să vorbim. Avea vocea cum n-o mai auzisem nicio dată, arăta multă slăbiciune. Dar mi-a spus doar că este la Berlin și face un tratament, iar îngrijorarea lui cea mai mare părea să fie dacă o să iasă numărul 2/2021 al *Bulletin* la timp. M-a rugat să-l ajut, pentru că nu prea mai are energie să stea la calculator. Am mai discutat apoi puțin, pentru că a vrut să-mi spună niște detalii despre revistă, care s-au dovedit mai apoi esențiale. I-am trimis un SMS pe 2 mai, ca să-i spun să stea liniștit pentru că totul merge bine la *Bulletin* și numărul 2 va fi trimis la timp în timp. Nu știu dacă a apucat să citească mesajul, dar sper că da, pentru că sunt sigur că l-ar fi bucurat mult.

O să rămână în amintirea noastră ca un model de eleganță umană și academică, un exemplu de devotament în slujba comunității științifice.

PROF. UNIV. DR. SORIN DĂSCĂLESCU
UNIVERSITATEA DIN BUCUREȘTI
E-mail: sdascal@fmi.unibuc.ro

In memoriam Doru Ștefănescu

de DOREL I. DUCA

Pe profesorul Doru Ștefănescu l-am cunoscut în urmă cu aproape 40 de ani; eram în aceeași comisie pentru alcătuirea subiectelor la Concursul Studentesc „Traian Lalescu”, care, în acel an, a avut loc la Institutul Politehnic (azi, Universitatea Politehnică) din București. După câteva fraze de prezentare a fiecăruia dintre noi, trecem la alcătuirea problemelor; parcă ne cunoșteam de ani de zile, păreri aproape identice relative la alcătuirea subiectelor, a baremelor de corectare și, apoi, a corectării lucrărilor. După acele zile petrecute împreună, mi-am dat seama că Doru este un profesor devotat matematicii și studenților. Apoi, câțiva ani la rând, Concursul „Traian Lalescu” a fost locul în care ne-am întâlnit.

Conferințele anuale ale SSMR, adunările generale ale SSMR și ale Consiliului său Director au fost alte momente în care ne-am întâlnit; lucrările prezentate la conferințe și luările de cuvânt la ședințe ale prof. Doru Ștefănescu aveau eleganță, iar discursul o înaltă valoare academică; era o voce ascultată cu mare interes.

Îmi amintesc cu mare plăcere de zilele petrecute împreună, de discuțiile avute, de plimbările prin Bușteni, la mănăstirea Caraiman, la cascada Urlătoarea dar și de excursiile făcute în perioadele când participam la cursurile Școlii de vară de la Bușteni; cu totul aparte a fost excursia făcută la vârful Omul în vara anul 2011!

Multe zile petrecute împreună, discuții despre viitorul matematicii, al lumii în general le-am avut în timpul desfășurării Olimpiadei Internaționale de Matematică, care a avut loc la Cluj-Napoca în perioada 3-14 iulie 2018.

În calitate de președinte al comitetului de organizare a Conferințelor Naționale „Didactica Matematicii”, organizate de Facultatea de Matematică și Informatică de la Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca, am avut bucuria acceptării să fie în comitetul științific al conferințelor. Mai mult, a participat cu conferința în plen la două ediții: la ediția a XXXIII-a (Reghin, 6 mai 2016) a prezentat conferința „Calculul simbolic și numeric în școală”, iar la ediția a XXXV-a (Sâncraiu de Mureș, 25 mai 2019) titlul conferinței a fost „Rolul calculului algebric în dezvoltarea matematicii – O perspectivă didactică”. La Sâncraiu de Mureș, întrebând fiind „Cum fac să prindă copilul drag de matematică?” a spus următoarele: „... orice facem, trebuie să fie bine motivat. În niciun caz nu poți să predai ceva serios, dacă ție nu îți place. Important este să avem și un mesaj afectiv. Rolul profesorului este să își pună puțin și din sufletul lui în lecție. Lecția, când nu mai pare abstractă, deși conține lucruri abstracte, are un mare succes. Matematica nu se poate face decât cu pasiune. Altfel, devine o povară și ajunge să fie o spaimă. Și este păcat, pentru că de matematică ne lovim tot timpul în viață.”

Urma să ne întâlnim la următoarea ediție a conferințelor „Didactica Matematicii”; se oferise să o organizeze ISJ Satu Mare. Ne-a blocat pandemia și ... mărginirea în timp a vieții noastre pe Pământ. Îmi vei lipsi!

PROF. UNIV. EMERIT DR. DOREL I. DUCA
UNIVERSITATEA „BABEȘ-BOLYAI” DIN CLUJ-NAPOCA
E-mail: dorelduca@yahoo.com

S-a stins un coleg de grupă

de ANDREI HALANAY

Vestea stingerii premature din viață a lui Doru Ștefănescu a readus în memorie anii de facultate. Cercuri științifice și școli de vară, săptămâni de cursuri și săptămâni de muncă patriotică, toate au însemnat o perioadă de formare alături de mulți alți colegi, printre care o prezență constantă a fost Doru Ștefănescu.

O palidă consolare pentru aceste momente triste o constituie viața împlinită pe care a avut-o Doru. O carieră didactică reușită, o familie unită și trei nepoți dau sens unei existențe curmate nedrept în plină putere de muncă.

PROF. UNIV. DR. ANDREI HALANAY
UNIVERSITATEA POLITEHNICA DIN BUCUREȘTI
E-mail: halanay@mathem.pub.ro

Ai plecat prea repede ...

de SANDA ȚIGOIU și VICTOR ȚIGOIU

Doru a devenit studentul Facultății de Matematică a Universității din București în anul 1971 (ani tumultuoși și plini de speranțe), Sanda fiindu-i asistentă la seminariile de Ecuații diferențiale și Mecanică. Lucrarea de licență a realizat-o sub îndrumarea profesorului Ionel Bucur, a cărui dragoste, înțelegere și aplecare asupra problemelor studenților l-au marcat și influențat.

Și-a început cariera didactică fiind profesor de matematică la un liceu industrial (stagiatura!) și a ajuns profesor de matematică la Facultatea de Fizică a Universității din București.

De multe ori, în decursul timpului, am avut impresia că, în sinea lui, Doru se identifica cu profesorul său. Astfel, a devenit un model de dascăl, impunându-se prin eleganță, seriozitate, rigurozitate, dar și prin modestie – atât direct (în cadrul lecțiilor de înaltă ținută academică susținute în fața studenților), cât și indirect (prin cursurile tipărite) – și prin respectul pe care-l acorda atât studenților, cât și colegilor săi.

Doru a reușit să îmbine, în foarte bune condiții, cariera sa didactică cu cercetarea științifică (sub toate aspectele ei: articole științifice, monografii, contracte științifice, participări la conferințe și cooperări internaționale) și cu activitățile sale conexe. Este locul să menționăm câteva asemenea activități pe care le considerăm mai importante: Prim-vicepreședinte al SSMR din 2008, Președinte al MASSEE din 2009 și, probabil cea mai importantă dintre aceste activități, Redactor-șef adjunct (din 2008) al uneia dintre cele mai prestigioase reviste de matematică din România, *Bulletin Mathématique de la Société de Sciences Mathématiques de Roumanie*. Munca sa la *Bulletin* a fost dedicată atât creșterii calității și vizibilității revistei (pentru care era în permanentă căutare de referenți serioși, exigenți, dar nu absurzi), cât și încercării permanente de a da o șansă tinerilor cercetători (pentru a se afirma pe tărâmul științei). Tot din dorința de a asigura buna funcționare a revistei a făcut o înțelegere de colaborare (reciproc avantajoasă) cu Universitatea din București.

A fost un pasionat de artă, muzică și lectură. Aprecia cărțile vechi, de bună calitate (inclusiv cele de matematică), bucurie pe care o transmitea cu căldură prietenilor săi.

Acest om deosebit, cu o aparență calmă, dar plin de energie, a plecat prea repede dintre noi, lăsând *Bulletin*, SSMR, *Didactica matematică*, o familie frumoasă și trei nepoți minunați fără prezența sa generoasă de care aveau încă mare nevoie.

Odihnește-te în pace, prietene!

PROF. UNIV. DR. SANDA ȚIGOIU
UNIVERSITATEA DIN BUCUREȘTI
E-mail: tigoiu@fmi.unibuc.ro

CONF. UNIV. DR. VICTOR ȚIGOIU
UNIVERSITATEA DIN BUCUREȘTI
E-mail: vtigoiu@fmi.unibuc.ro

Profesorul Doru Ștefănescu. In memoriam

de EUGEN PĂLTĂNEA

În aceste zile, Societatea de Științe Matematice din România este îndoliată. Comunitatea matematică românească a pierdut fulgerător un reprezentant de seamă. Prin bogata sa activitate, profesorul universitar Doru Ștefănescu a marcat viața societății de matematică a ultimelor decenii. Matematician rafinat, de înaltă probitate științifică și morală, Doru Ștefănescu a impresionat prin devotamentul față de idealurile societății, prin implicarea sa entuziastă în promovarea proiectelor educaționale matematice românești. Numele său este strâns legat de publicația științifică *Bulletin mathématique de la Société des Sciences Mathématiques de Roumanie*. În calitate de secretar științific și, apoi, de managing editor, a avut o contribuție remarcabilă la evoluția ascendentă din ultimele trei decenii a acestei tradiționale reviste, la creșterea prestigiului și impactului său internațional. Numele său este, de asemenea, legat de revista pentru elevi, studenți și profesori *Didactica matematică*, pe care a inițiat-o și a coordonat-o cu succes timp de 10 ani. A participat consecvent cu comunicări sau lecții la conferințele anuale ale SSMR și la Școala de vară de la Bușteni.

Profesorul Doru Ștefănescu va rămâne în memoria noastră nu numai pentru meritele sale științifice și didactice. Prezența sa reconfortantă, delicatetea, optimismul și întreaga sa disponibilitate sufletească ne vor rămâne neșterse în amintire.

Personal, am pierdut un stimat prieten.

CONF. UNIV. DR. EUGEN PĂLTĂNEA
UNIVERSITATEA TRANSILVANIA DIN BRAȘOV
E-mail: epaltanea@unitbv.ro

Despre profesorul Ștefănescu, cu tristețe

de GABRIEL MINCU

Când ne părăsește cineva drag, ne formulăm și ne repetăm nouă înșine idei filosofice care, în ultimă analiză, sunt menite să ne permită să suportăm mai ușor tristețea și amarul.

Am aflat recent, cu dureroasă surprindere, că a plecat dintre noi Doru Ștefănescu, profesor la Facultatea de Fizică și președintele MASSEE, distins profesor și cercetător. Nu aveam nici cea mai mică idee că avea probleme de sănătate. Am aflat ulterior că profesorul Ștefănescu suferea de o boală gravă cu care s-a luptat cu demnitate și despre care a ales să înștiințeze cât mai puțină lume, pentru a-i împovăra cât mai puțin pe cei din jur. În acest răstimp, și-a continuat activitatea de predare și mandatul de președinte MASSEE și a continuat să lucreze la proiecte care au ajuns în percepția mea să se identifice cu el, ca Buletinul SSMR sau suplimentul *Didactica Matematică* al *Gazetei Matematice*. Îmi părea omniprezent și neobosit: dacă intram la Societate aveam plăcerea să-l întâlnesc acolo sau doar să-i aud vocea în biroul „din stânga”, la concursuri discursul său anima festivitatea de premiere, colaboram frecvent la *Didactica Matematică*. Apariția sa îmi făcea impresia că însuflețește atmosfera chiar și în situații solicitante și obositoare, cum ar fi o întâlnire a juriului de la SEEMOUS, iar discuțiile individuale cu dânsul erau o plăcere, indiferent dacă eram de acord în legătură cu subiectul sau dacă aveam opinii contradictorii. Părea a ști întotdeauna câte un loc interesant de vizitat în momentele de respiro pe care le oferea un concurs sau o întrunire de proiect. Îmi amintesc cu plăcere, de pildă, că mă aflam în compania sa când am fost prima dată prin Plaka ateniană sau la statuia lui Alexandru Macedon de pe faleza din Thessaloniki, dar îmi vin în minte și multe imagini de locuri al căror nume nu-l mai știu, dar prin care am pășit împreună.

Au trecut câteva săptămâni de când am aflat vestea și continui să am o senzație de incredulitate. Mi se pare neverosimil să bag capul pe ușă la Societate și să nu-i aud vocea în biroul „din stânga”. Mi se pare neverosimil să merg la SEEMOUS sau la concursul Panaitopol și profesorul Ștefănescu să nu fie acolo să înmâneze premiile. Mi se pare neverosimil să nu-mi dea un telefon săptămâna viitoare să discutăm despre un articol de greșeli tipice pentru numărul următor din *Didactica*. Am tot încercat în aceste săptămâni să formulez niște idei filosofice care să-mi atenueze senzația de gol. Nu am reușit.

LECT. UNIV. DR. GABRIEL MINCU
UNIVERSITATEA DIN BUCUREȘTI
E-mail: gamin@fmi.unibuc.ro

La dispariția unui prieten

de MARCEL ȚENA

Pe DORU l-am văzut prima dată când eram elev, cu prilejul olimpiadelor pe țară și al taberelor naționale de matematică, el fiind una dintre „vedetele” Liceului „Gh. Lazăr” din București. Aveam să-l cunosc mai bine ca student, deși el era mai mic cu un an decât mine, apoi l-am reîntâlnit ca profesor, în comisiile olimpiadelor naționale. Am devenit însă buni prieteni din 1981, de când am ajuns eu la *Gazeta Matematică*. Doru era – și regret că sunt nevoit să vorbesc la trecut despre el – un om jovial, plin de entuziasm, un prieten adevărat. Era tot timpul plin de inițiative, de bune intenții și un om deosebit de generos.

Îmi amintesc că, în 1981 – iar prin această relatare doresc să evidențiez sinceritatea și generozitatea sa, nu altceva – când publicasem eu în *Gazeta Matematică* o scurtă notă prin care demonstrem pe o cale proprie că există o infinitate de numere prime, mi-a spus textual: „Marcele, asta era notă de *American Mathematical Monthly*.”

Activitatea lui în cadrul SSMR este una de-a dreptul remarcabilă și mă refer, în primul rând, la munca sa de editor al revistelor *Bulletin Mathematique* și *Didactica matematică*, ultima dintre ele fiind fondată chiar de el acum 10 ani. Ce păcat că *Didactica* își aniversează un deceniu de existență printr-un număr omagial dedicat post-mortem fondatorului său! De asemenea, a fost prim-vicepreședintele SSMR și președintele Filialei București a SSMR, funcții pe care le-a onorat cu o deosebită dăruire și abnegație. Îmi amintesc că, în câteva rânduri, mi-a solicitat articole pentru *Didactica* sau comunicări pentru Simpozionul „L. Panaitopol” de la București, dar făcea asta cu toți profesorii pe care îi aprecia. De asemenea, Doru a avut un rol important în re-dobândirea clădirilor care aparținuseră Societății *Gazeta Matematică* și anume Casa *Gazetei Matematice* din Calea Griviței și Casa Ion Ionescu din str. Răsuri.

Pe plan profesional, a fost un profesor important al Universității din București, în cadrul Facultății de Fizică, iar în lucrările sale științifice a abordat în special teme legate de inelele de polinoame, precum criteriile de ireductibilitate sau marginile rădăcinilor, multe dintre ele în colaborare cu profesorul L. Panaitopol.

Îmi vine aproape imposibil să cred că Doru este acum doar în memoria noastră, a celor care l-am cunoscut și i-am fost prieteni.

Dumnezeu să-l aibă în paza Sa!

PROF. DR. MARCEL ȚENA

COLEGIUL NAȚIONAL „SFÂNTUL SAVA” DIN BUCUREȘTI

E-mail: marceltzena@yahoo.com

Gânduri de pe o stea

de IOANA MONICA MAȘCA

„Vă va îndurera. O să vi se pară că am murit, dar nu va fi adevărat ... Trebuie doar să merg undeva, departe. Pe o stea. E prea departe. Nu pot să car cu mine trupul acesta. E prea greu. Va fi însă ca un înveliș vechi și părăsit. Un înveliș vechi nu e ceva trist ...

Vi se va părea că aici, departe, singur, pe steaua mea, sufăr ... voi părea întrucâtva că am murit. Așa se-ntâmplă mereu, în astfel de momente ...

Dar nu e adevărat!

Vă spun să știți că stelele nu sunt la fel pentru toți oamenii. Pentru unii, cei care călătoresc, stelele sunt călăuze. Pentru alții, sunt numai niște luminițe. Savanții văd în ele doar probleme ...

Probleme ce așteaptă o rezolvare! De ce aceasta să nu vină chiar de la voi?

Noaptea, când vă veți uita pe cer, la stele, fiindcă eu voi locui pe una dintre ele, fiindcă de pe una dintre ele mă voi bucura alături de voi de pașii mici făcuți în lumea matematicii, atunci va fi pentru voi ca și când s-ar bucura toate stelele. Voi, toți, veți avea stele care știu să se bucure alături de voi, de matematică! Va fi atât de frumos! Toate stelele vor fi prietene cu voi. Și-apoi, aș vrea să vă amintesc de acel dar ...

Pentru voi, las în urma mea o revistă care vă va ghida să descoperiți și să înțelegeți lumea plină de taine ale matematicii: *Didactica Matematică*. Împreună cu câțiva colegi inimoși din Societate, ne-am gândit, cu ani în urmă, să vă venim în ajutor cu această revistă ce oferă metode eficiente de abordare a matematicii: modele de lecții, exemple de teme aplicative în cotidian din programa școlară, metode de prezentare și rezolvare a problemelor, sfaturi practice privind activitățile matematice extrașcolare, aplicații în alte științe, economie, artă, sport sau jocuri. Asta, așa, să facem matematica mai prietenoasă!

Am pus o părticică din sufletul meu în ea!

Iar după ce vă va fi trecut durerea (durerea întotdeauna trece), veți fi fericiți că m-ați cunoscut! Vom fi de-a pururi prieteni. Vă mai spun că, mai mereu, lucrul cel mai prețios rămâne nevăzut ... Nu vă opriți în a-l căuta!

Acum, chiar mă întreb dacă nu cumva stelele sunt luminate numai pentru ca, astfel, fiecare, cândva, să poată găsi propria lui stea. Să poată merge undeva, cândva... Mi-ar plăcea ca ceea ce am lăsat în urma mea să vă poată ajuta!”

Posibil, acestea ar fi gânduri de pe o stea ... gânduri de încurajare, de susținere și de ghidare a călătorilor pe cărările matematicii, ale unui optimist iubitor de algebră și de istoria matematicii, de muzică, de munte și de frumos, un Om de o bunătate, blândețe și răbdare infinite, o călăuză în labirintul vast al polinoamelor și în desigurul instrucțiunilor \LaTeX .

Într-o duminică după-amiaza a sunat telefonul. Ana mi-a dat vestea cumplită ... Am fost nespuse de îndurerată ...

Acum mi-a mai trecut puțin. Adică ... foarte puțin.

Știu, însă, bine că domnul Profesor s-a întors acasă, pe steaua dumnealui...

Și mi-e drag, noaptea, să ascult stelele ... pentru că știu că, acolo, departe, pe o stea prea micuță, cineva se joacă cu niște baze din algebra liniară, apoi transcrie elegant, cu răbdare și atenție rezultatul într-o ultimă versiune L^AT_EX, iar pe fundal se aude, în surdină, Bach ...

Și stelele, toate, fac și ele matematică, rezolvă probleme prin toate metodele posibile, punctează greșeli tipice și râd încetitor de noi, care facem același lucru! Dar ele o fac de mii de ori mai bine decât noi, deși savanții văd în ele doar probleme ...

(Adaptare după *Micul prinț* de Antoine de Saint-Exupéry.)

PROF. DR. IOANA MONICA MAȘCA
COLEGIUL NAȚIONAL „ANDREI ȘAGUNA” DIN BRAȘOV
E-mail: ioana.masca@yahoo.com

În amintirea domnului profesor Doru Ștefănescu

de VLAD COPIL

Cu câteva zile în urmă am aflat de pe Facebook știrea tristă a dispariției domnului profesor Doru Ștefănescu. M-am întrebat imediat dacă doamna profesor Panaitopol a aflat, iar câteva momente mai târziu vorbeam la telefon despre această veste cumplită.

Amintirile pe care le am, legate de domnul profesor Ștefănescu, sunt strâns îngemănate cu cele referitoare la familia Panaitopol.

Acum cincisprezece ani regretatul profesor Laurențiu Panaitopol m-a pus să lucrez la unul dintre articole, îndrumându-mă pe căile cercetării științifice, iar la finalizarea lucrului a zis că ar trebui să încercăm să trimitem articolul la *Bulletin Mathématique de la Société des Sciences Mathématiques de Roumanie* și să vedem dacă va fi sau nu acceptat. Cu această ocazie mi-a vorbit cu deosebită căldură, admirație și prietenie despre domnul profesor Ștefănescu, ce se ocupa de *Bulletin*. Câteva luni mai târziu l-am cunoscut personal pe domnul Ștefănescu, tot acasă la familia Panaitopol. Am împărtășit aceeași impresie pe care mi-o transmisese domnul profesor Panaitopol: aveam de-a face cu un om deosebit care iradia căldură umană, cu maniere și educație aleasă, care avea o conversație foarte plăcută și cu care rezonai imediat.

La aproximativ un an de la cele povestite mai sus, s-a primit confirmarea că *Bulletin* fusese indexat ISI. Domnul profesor Panaitopol lauda meritul deosebit pe care îl avusese domnul profesor Ștefănescu în acest sens: aducerea revistei la zi cu publicarea numerelor și respectarea cadenței de a fi publicate patru numere pe an.

Mulți ani mai târziu, aflând că predau la Colegiul Național „Gheorghe Lazăr” sau, mai corect, la Liceul Lazăr cum îi plăcea domniei sale să îl numească, domnul profesor Ștefănescu depăna amintiri pline de nostalgie și de mândrie legate de liceul pe care îl absolvise.

De-a lungul timpului l-am mai întâlnit pe domnul profesor Ștefănescu cu ocazia Concursului „Laurențiu Panaitopol”, la sesiunile de comunicări ale Societății, la cursurile de la Bușteni și de fiecare dată am regăsit același om distins și deosebit de cald, care nu a menționat niciodată suferința prin care trecea. Discutând cu alți prieteni și colegi despre domnul profesor Ștefănescu am constatat că aprecierea pe care eu o simțeam la adresa domniei sale este, de fapt, una unanimă.

Am văzut în prietenia acestor doi oameni deosebiți care au fost profesorii Panaitopol și Ștefănescu un model înaintea căruia nu pot decât să închin un gând de pioasă amintire. Îmi place să cred că s-au regăsit și că pot discuta din nou despre ireductibilitatea polinoamelor.

PROF. DR. VLAD COPIL
COLEGIUL NAȚIONAL „GHEORGHE LAZĂR” DIN BUCUREȘTI
E-mail: vladcopil@gmail.com

Un ultim omagiu profesorului Doru Ștefănescu

de ARTUR BĂLĂUCĂ

A plecat dintre noi profesorul universitar doctor Doru Ștefănescu, redactorul-șef al revistei *Didactica Matematică*.

Cele mai mari realizări ale domnului profesor au avut legătură cu cariera universitară și, în special, cu cercetarea în domeniul matematicii, precum și în promovarea matematicii elementare.

În anul 2011 apare un supliment al *Gazetei Matematicii*, Seria B, și anume revista *Didactica Matematică*, ce are o ecuație deosebită în educația matematică a elevilor.

Se știe că schimbarea metodelor predării matematicii în școală și existența internetului constituie mijloace noi de cultivare matematică a elevilor. Dar aceste schimbări făcute în grabă, fără elaborarea principiilor și a criteriilor de implementare a lor în lecții, în urma unor cercetări pedagogice menționate, pot perturba procesul de educație.

Prin responsabilitățile pe care le-a avut în conducerea SSMR, domnul profesor a contribuit semnificativ la promovarea matematicii în rândul profesorilor, dar, mai ales, al elevilor.

Pe domnul profesor îl putem numi „fiu” al județului Botoșani deoarece părinții săi au văzut pentru prima dată lumina soarelui pe meleagurile acestui județ.

Poate și datorită acestui fapt, domnul profesor a participat cu multă plăcere în ultimii ani la Concursul Interjudețean de Matematică „Dimitrie Pompeiu”, organizat de Filiala Botoșani a SSMR, fiind implicat în organizarea și desfășurarea acestuia. Ne bucurăm că am avut onoarea să îl cunoaștem și să dezbătem împreună anumite probleme de matematică.

Dispariția timpurie a domnului profesor lasă un gol imens în lumea matematică din România și nu numai.

Veți rămâne în sufletul nostru pentru totdeauna ca un model demn de urmat!

Dumnezeu să-l ierte! A fost și va rămâne în memoria noastră ca un profesor deosebit, un om minunat.

Un ultim omagiu pentru profesorul Doru Ștefănescu, regrete eterne și compasiune familiei. Drum liniștit către steaua destinată de Dumnezeu!

PROF. ARTUR BĂLĂUCĂ
IAȘI
E-mail: arturbalauca@editurataida.ro

Am cunoscut oameni nemuritori

de MIHAELA BERINDEANU

Gazeta Matematică și *Didactica Matematică*, copiii de suflet ai domnului profesor Doru Ștefănescu, au format generații de elevi și profesori în spiritul respectului față de rigoarea matematică. Domnul profesor era mereu bucuros să publice probleme originale sau comentarii la soluții ingenioase, dar niciodată n-a admis abateri de la standardele de calitate, de formă și de conținut.

În domnul Doru Ștefănescu am găsit cel mai bun și mai amabil sfătuitoar. Recent, domnia sa m-a ajutat să rezolv problema elevilor de la Centrul de Excelență, care nu puteau participa la Olimpiada Națională *Gazeta Matematică* din cauză că, la nivelul școlii, nu se organiza prima fază a Olimpiadei.

Olimpiada, desfășurându-se în acest an cu girul științific al SSMR, dar fără o finanțare adecvată, au existat unele școli în care profesorii nu au fost de acord să presteze o muncă neplătită, așa că era în pericol egalitatea de șanse a elevilor. I-am scris domnului profesor ce copii minunați sunt Pavel, Cosmina și Ana și ce mult iubesc matematica.

Domnul Doru Ștefănescu a înțeles cazul și implicația la nivel național. Împreună cu ceilalți organizatori din SSMR ai Olimpiadei, a găsit rapid o rezolvare: elevii din școlile în care nu s-a organizat prima etapă a Olimpiadei s-au putut loga la o platformă pusă la dispoziție prin parteneriatul cu o fundație din București.

În zilele premergătoare Olimpiadei de Matematică l-am invitat printr-un e-mail pe domnul Doru Ștefănescu să asiste la o ședință de pregătire cu elevii de clasa a VIII-a, de la Centrul de Excelență, dar invitația mea a rămas fără răspuns. Tăcerea aceasta m-a uimit, deoarece cunoșteam dragostea domniei sale pentru tinerii pasionați de matematică și cunoșteam promptitudinea cu care răspundea la orice mesaj.

Puțin timp după aceea am aflat că domnul profesor Doru Ștefănescu va rămâne tăcut pe vecie. Nu pot acum, decât pe paginile *Didacticii*, care i-a fost așa de dragă, să îi mulțumesc.

Să mulțumesc că ajutorul dat la organizarea Olimpiadei l-a adus pe Pavel pe podium cu medalie de aur, să mulțumesc că Ana speră că inegalitatea ei va vedea lumina tiparului, să mulțumesc că m-a învățat să scriu în \LaTeX . Să mulțumesc pentru eleganța cu care îți făcea o observație dacă era cazul.

Voi păstra cu drag o felicitare de Crăciun în care era o fotografie cu micul nepoțel pianist, am simțit că mi-a împărtășit o emoție legată de bucuriile unui bunic fericit.

Îmi este foarte greu să vorbesc la trecut despre asemenea oameni de la care am avut foarte mult de învățat, uriașe simboluri de competență, rigoare științifică, onestitate și demnitate. Pentru mine ei sunt nemuritori.

PROF. MIHAELA BERINDEANU
COLEGIUL NAȚIONAL DE INFORMATICĂ „TUDOR VIANU” DIN BUCUREȘTI
E-mail: kimmihaela@yahoo.com

In memoriam Doru Ștefănescu

de NICOLAE SANDA

În urmă cu 13-14 ani, la întâlnirile Consiliului Director al SSMR, domnul profesor Doru Ștefănescu prezenta anumite rapoarte referitoare la activitățile/proiectele MASSEE și aspecte legate de *Bulletin*. Treptat, ne-am întâlnit frecvent, cauza fiind implicarea în numeroase proiecte ale SSMR, atât a mea, cât și a dlui profesor Ștefănescu. În toate aceste proiecte, ceea ce am remarcat la dânsul a fost dedicația. De la ideea în fază de discuție, transformată ulterior în proiect și materializată în activitate, revistă, carte, competiție, era cert faptul că tot ceea ce promitea să facă se realiza. Această dedicație venea la pachet cu punctualitatea și rigurozitatea, calități necesare în activitățile SSMR. Astfel că ne-am întâlnit și colaborat (în anumite proiecte) destul de des. Îmi vin acum în gând: Școala de vară de la Bușteni, Conferințele anuale ale SSMR, Simpozionul de la Poiana Negrii, Concursul Interjudețean „Dimitrie Pompeiu”, etapele naționale ale ONM și câteva programe de formare.

Am avut și două proiecte care, din păcate, se desfășurau în aceeași perioadă a anului, dar în locații diferite: Concursul Interjudețean „Matematica, de drag” (la Bistrița) și Concursul Național de Matematică „Laurențiu Panaitopol” (la București). Am regretat de multe ori această suprapunere în

calendarul competițiilor, deoarece atât elevii noștri capabili de performanță în matematică, cât și mulți profesori apreciau Concursul „Laurențiu Panaitopol”. Dar, prin intermediul internetului, aveam acces la subiectele date la concurs. Era o provocare în afara competiției, căreia i se dădea curs, tocmai pentru calitatea subiectelor.

Cât trăiește, omul învață! Așa că, în acești ani, am avut ocazia să învăț ceva de la profesorul Doru Ștefănescu: dăruirea necondiționată! Ești într-o comunitate, ai promis și ți-ai asumat responsabilități pentru o acțiune colectivă, atunci te dedici trup și suflet pentru a finaliza această acțiune.

PROF. NICOLAE SANDA
COLEGIUL NAȚIONAL „LIVIU REBREANU” DIN BISTRIȚA
E-mail: nicu_sanda@yahoo.com

In memoriam Doru Ștefănescu

de NICOLAE ANGELESCU

Să lucrezi cu bucurie și să poți să transmiți entuziasmul tău și plăcerea de a descoperi, de a construi, de a organiza și celor de lângă tine, este o trăsătură minunată, imagine a unui caracter desăvârșit, iar personalitatea profesorului universitar doctor Doru Ștefănescu se încadra perfect în acest ideal.

Ne-am cunoscut relativ târziu, la vârsta maturității, dar m-a impresionat cu prietenia, cu amabilitatea, cu atașamentul față de educație, cu voința de a ajuta, cu dragostea pe care o purta familiei, nepoților săi.

Matematician de mare valoare, cu rezultate importante în teoria polinoamelor, autor a zeci de articole în reviste internaționale bine cotate, articole citate în alte sute de lucrări, profesor universitar, autor de cursuri universitare, s-a aplecat în ultimii ani, odată cu alegerea sa ca prim-vicepreședinte al SSMR, cu talent și pasiune asupra învățământului matematic preuniversitar, reușind să impună revista *Didactica Matematică*, dar și să organizeze conferințe naționale, simpozioane sau concursuri interjudețene de matematică, atrăgând tot mai mulți profesori și elevi în aceste activități. Era o reală plăcere, o împlinire intelectuală să te sfătuiești cu el, să discuți posibile abordări ale unor subiecte, să analizezi articolele propuse pentru a fi publicate în *Didactica Matematică*.

A muncit cu pasiune, avea bucuria omului care face ce-i place, a avut grija revistelor pe care le-a coordonat până în ultima clipă. Când te desparti de un asemenea OM este foarte dureros, lipsa lui va fi greu de depășit de către prietenii săi, de către toți cei care l-au cunoscut și au colaborat cu el.

Dumnezeu să-l aibă în grijă!

PROF. NICOLAE ANGELESCU
COLEGIUL NAȚIONAL „MIHAI VITEAZUL” DIN PLOIEȘTI
VICEPREȘEDINTE AL SSMR
E-mail: nicolaeangelescu@gmail.com

Prof. univ. dr. Doru Ștefănescu, între „sfertul academic” și eternitatea memoriei

de IOAN CIOBANAȘU ȘI ALEXANDRU FUNDUIANU

Unii oameni ne atrag atenția prin ținută și înfățișare plăcută, alții ne captează interesul prin calitatea vorbirii/limbajului și gestică adecvată, printr-un tonic simț al umorului și ironiei/autoironiei, suntem cucerți de cei care se impun prin înalt profesionalism, prin cultură/erudiție etc.

Profesorul Doru Ștefănescu era remarcabil în/și prin toate cele mai sus spuse. Ținuta mereu îngrijită, impecabilă, vocea plăcută, caldă, nu rareori (aproape) șoptită, finețea și spontaneitatea umorului și ironiei, profesionalismul desăvârșit susținut de o solidă cultură, făcea din Omul și Profesorul Doru Ștefănescu o prezență mai mult decât agreabilă, în orice împrejurare/context l-am fi întâlnit sau cunoscut.

Noi, membrii Filialei Botoșani a SSMR, am avut – în nenumărate rânduri – șansa de a-l avea printre invitați la acțiuni organizate de/sau în parteneriat cu SSMR. Ne-a onorat – și nu doar cu prezența – la mai multe ediții ale Concursului Interjudețean de Matematică „Dimitrie Pompeiu”, la cele două Conferințe Naționale ale SSMR, organizate la Botoșani, dar și la alte acțiuni ale Filialei. Cu bucurie venea la Botoșani. Se mândrea cu originile sale botoșănene, nu ascundea și nu uita să ni le amintească de fiecare dată, cu emoție, la deschiderile oficiale (de la tribună), sau la cele amicale, în cadru mai restrâns. În felul acesta – și domnia sa, și noi – ne simțeam mai apropiați, mai solidari. Ne făcea să înțelegem că aparținem aceluiași spațiu, nu doar geografic, ci și profesional, spiritual. Ceea ce nu era deloc puțin lucru. (Vom pricepe și mai bine starea aceasta de acum încolo, când, cu certitudine, îi vom simți lipsa!)

Chiar dacă își desfășura activitatea preponderent în mediul academic, Profesorul Doru Ștefănescu era apropiat, empatiza și cu bobocii matematicii, elevii din preuniversitar. Era încântat, se lumina la față, „gusta” cu plăcere o soluție originală la o problemă de matematici elementare, precum i se întâmpla deseori la câte o demonstrație elegantă la o chestiune de matematici superioare. „Dacă nu-i înțelegi și nu-i iubești pe copii, nu ai cum să-i faci să priceapă și să iubească matematica.” Acesta era crezul Profesorului, pe care-l rostea, în gând, atunci când se pregătea să le vorbească elevilor. Și, bănuim, probabil și studenților.

În fine, observându-l cu atenție, i-am mai „descoperit” o mare calitate Profesorului Doru Ștefănescu: știa să asculte ca nimeni altcineva! Atunci când un coleg vorbea, la tribună sau la tablă, era numai „ochi și urechi”. Îl ținea cu privirea, fără a scoate un sunet. Doar expresia feței „trăda” ceea ce gândea despre vorbitor și despre calitatea expunerii. Îi plăcea să fie, la rândul-i, ascultat. În expunerile domniei sale era model de eleganță, metodă, concizie și precizie. Credem că a deprins calitățile acestea de la maestrul său, cei care l-au format, dar și de la înaintașii celebri, veritabile modele umane și profesionale, de care s-a simțit atras ori chiar fascinat.

După Conferința Națională a SSMR, din 18-20 octombrie 2013, de la Botoșani, ne-au rămas de la Profesorul univ. dr. Doru Ștefănescu o seamă de mărturii despre punctualitate/precizie, precum și dezlegarea „enigmei” cu privire la originea sintagmei „sfertul academic” (despre care mulți vorbesc, dar puțini știu de unde vine, care sunt originile acestei expresii, atât de dragă nouă, românilor!). „Dintr-o relatare personală, pe care o rețin de la regretatul profesor Galbură, spunea Doru Ștefănescu, știu că Pompeiu era un om deosebit de precis. Dacă fixa o întâlnire la ora 12, iar la ora fixată persoana cu care avea întâlnire nu era prezentă, pleca. O astfel de precizie mai este cunoscută în istorie. Se știe că locuitorii orașului Königsberg își puteau fixa ceasul după ora la care Kant trecea prin fața catedralei, spre Universitate. Sau că împăratul Franz Joseph nu accepta audiențe decât la ore precise. Ca fapt divers, la noi se vorbește despre sfertul academic ca despre întârzierea de un sfert de ceas pe care și-ar permite-o oricine. Este inexact. Mai precis, în Evul Mediu, prelegerile la universități erau de o oră și un sfert, iar între două prelegeri exista o pauză de un sfert de oră. Acesta este adevăratul sfert academic.”

... Încheiem și noi, dar nu cu un sfert academic, ci cu infinită recunoștință și o eternitate de regrete. Veșnic vie, în inimile noastre, amintirea marelui nostru prieten, excepționalul Profesor univ. dr. Doru Ștefănescu!

PROF. IOAN CIOBANAȘU
ȘCOALA GIMNAZIALĂ NR. 8 „ELENA RAREȘ” DIN BOTOȘANI
E-mail: ioan.ciobanasu@yahoo.com

PROF. ALEXANDRU FUNDUIANU
ȘCOALA GIMNAZIALĂ NR. 8 „ELENA RAREȘ” DIN BOTOȘANI
E-mail: alfunduianu@gmail.com

In memoriam Doru Ștefănescu

de CRISTIAN MOANȚĂ

Am avut deosebita onoare să-l cunosc pe remarcabilul profesor universitar doctor Doru Ștefănescu în anul 2017, la Craiova, cu ocazia ședinței SSMR, Filiala Craiova, prilej cu care am schimbat câteva cuvinte.

Mai apoi, l-am revăzut în capitală, la întâlnirile SSMR, când m-a sfătuit și ajutat în redactarea celor două articole de specialitate, apărute în revista *Didactica Matematică*, al cărei fondator și reputat redactor-șef era.

Ultima noastră întâlnire a fost la Deva, unde s-a desfășurat etapa finală a Olimpiadei Naționale de Matematică, în anul 2019. Țin minte că am făcut împreună câțiva pași, pe străzile orașului, iar domnul profesor m-a anunțat cu bucurie faptul că primise articolul meu pentru revistă chiar în ziua precedentă plecării la Deva.

M-au surprins plăcut vocea prietenoasă, tonul cald, căldura sufletească și modestia unui profesor eminent, ce oferea cu însuflețire consiliere unui dascăl mai tânăr, cu o rigurozitate științifică bine fundamentată. Un profesor deosebit, cum rar mi-a fost dat să întâlnesc asemenea oameni.

Un gând pios și o lacrimă sinceră la plecarea domniei sale ...

PROF. CRISTIAN MOANȚĂ
COLEGIUL NAȚIONAL „FRAȚII BUZEȘTI” DIN CRAIOVA
E-mail: moanta.cristi@yahoo.com